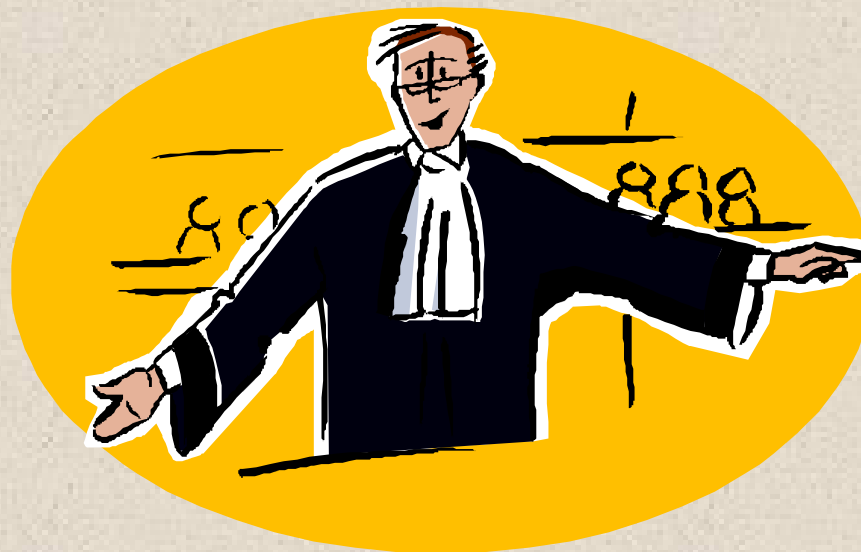

אופן ניכוי תגמולי ביטוח לאומי בתביעות נזיקין

יונתן דייזיס, עו"ד www.med-law.co.il

חשיבות ידיעת נתוני המל"ל בתביעת נזיקין

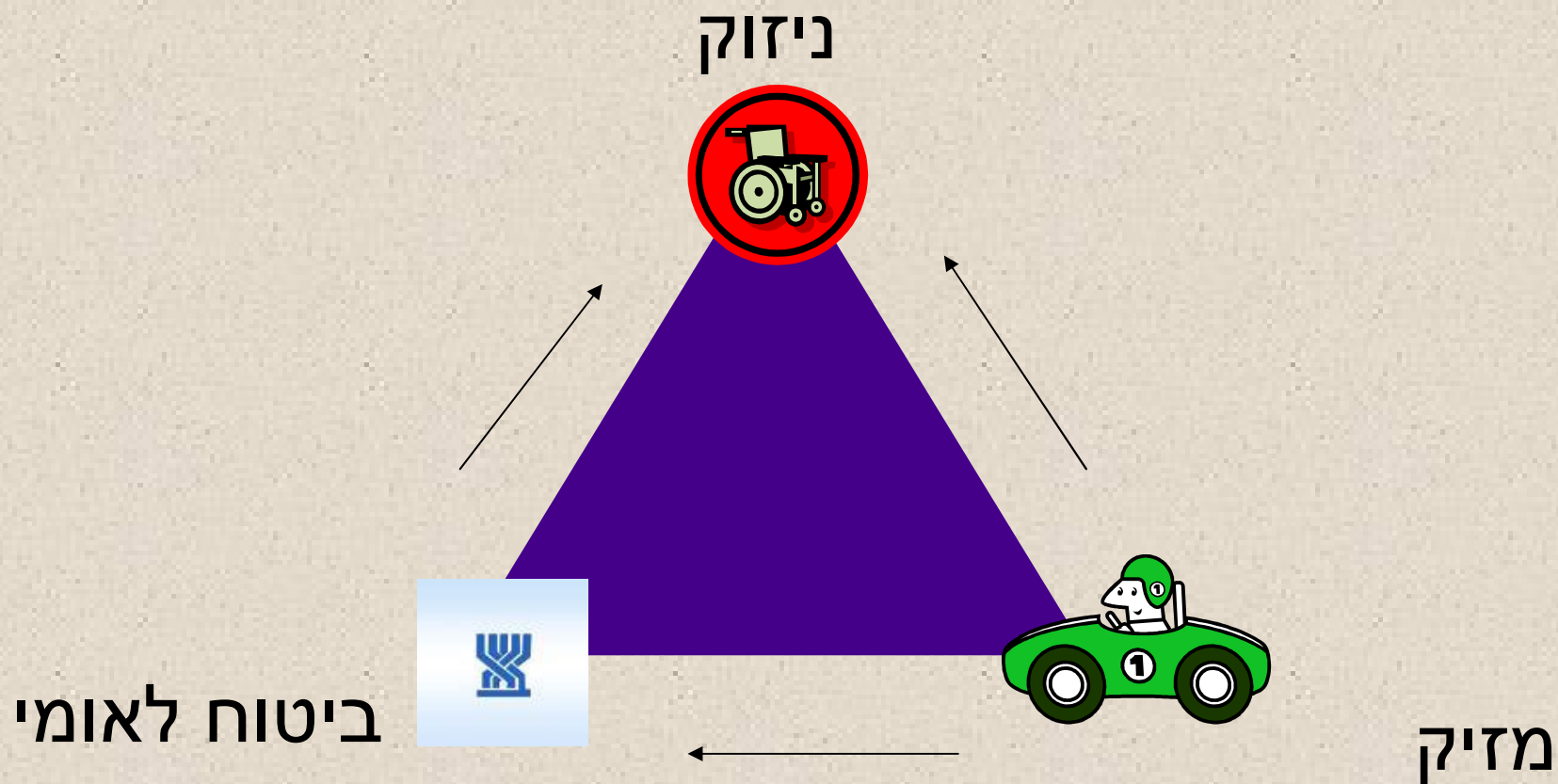
לידיעת היקף תגמולי המל"ל יש חשיבות בניהול תביעת נזיקין:

- לצורך תכנון הליכי התביעה ובחירת סמכות ערכאת השיפוט.
- לצורך התייעצות עם המומחים הרפואיים וקביעת נכויות.
- לצורך הדרכת הניזוק מתי ובאיזה שלב יש להגיש בקשה להחמרת מצב בבטל"א.
- לצורך הקפאה או עיכוב סכום בתביעה ע"פ הפלת"ד עד לקביעה הסופית במל"ל.

חשיבות ידיעת נתוני המל"ל בתביעת נזיקין

- לצורך קביעת בסיס השכר.
- לצורך קביעת שיעור נכות זמנית/קבועה.
- לצורך הקפאת סכום מן הפיצויים לקטין עד לגיל 18.
- לצורך בחינת הפערים בין קביעות המל"ל ומומחים מטעם בימ"ש.

משולש היחסים מזיק- ניזוק -ביטוח לאומי

במשולש היחסים ניזוק - מזיק – בטל"א

• רשאי המל"ל לחזור ולתבוע את המזיק ששילם פיצויים לפי פק' הנזיקין [נוסח חדש]. או חוק הפיצויים לנפגעי תאונת דרכים תשל"ה-1975

• המל"ל הוא מיטיב על פי דין ורשאי לחזור על המזיק מכוח סע' 328 לחוק הביטוח הלאומי

• על רקע זה התפתחה ההלכה הפסוקה לפיה הנפגע אינו רשאי לוותר על גימלה שהוא זכאי לקבלה לפי חוק הביטוח הלאומי.

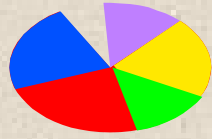
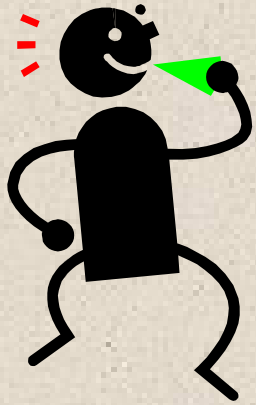
• מכאן נגזרת גם ההלכה הפסוקה בדבר החובה לנכות בכל מקרה את גימלות המל"ל מתביעת הנזיקין של הניזוק.

עקרונות דיני הטבת נזקי גוף

- על פי דיני ההטבה זכאי המטיב לתבוע את נזקי העבר בלבד
- חריג לכלל זה היא זכותו של המוסד לביטוח לאומי לקבל שיפוי על תגמולים ששילם ועל תגמולים שהוא עתיד לשלם לנפגעים במעשה נזיקין זכות זו מעוגנת בסעיף 328 לחוק הביטוח הלאומי.
- מקום שבו קמה למוסד לביטוח לאומי זכות השבה כלפי המזיק, יש להפחית מן הפיצויים שלהם הניזוק זכאי מאת המזיק את התגמולים שהניזוק קיבל, ושהוא עתיד לקבל מהמוסד לביטוח לאומי.

המסגרת הנורמטיבית- ניכוי גמלאות המל"ל

- מקום שקמה למוסד לביטוח לאומי זכות השבה כאמור כלפי המזיק, יש להפחית מן הפיצויים שהניזוק זכאי להם מאת המזיק את הגמלאות שנדרש המוסד לשלם לניזוק. בידי הניזוק הזכות לדרוש מאת המזיק את יתרת הפיצוי לאחר הפחתת הגמלאות.
- כלל זה של ניכוי אינו מפורש בחוק, אך הוכר בפסיקה, והוא נועד להגשים שתי מטרות:
 1. מניעת מצב שבו יזכה הניזוק שנזקו הופחת בסכום הגימלאות שקיבל ושעתיד הוא לקבל, **בפיצוי כפל-** מהמוסד לביטוח לאומי ומן המזיק יחד.
 2. מניעת מצב שבו יישא המזיק **בחבות יתר-** הן לניזוק, במסגרת תביעת הפיצויים, הן למוסד לביטוח לאומי, במסגרת תביעת ההשבה.

עוגת הפיצויים

- ההלכה הפסוקה האוסרת על הנפגע לוותר על גימלאות המוסד, יצרה פרקטיקה לפיה תגמולי המל"ל המשולמים לניזוק בתביעת נזיקין ואלה אשר עתידים להשתלם לו מנוכים דרך קבע מסכום הפיצויים לו זכאי הנפגע.

- ניתן לומר שפרקטיקה זו, הפכה ברבות הימים למנהג מושרש בכל התדיינות, עד כדי כך שנשלל מבתי המשפט שיקול הדעת אם להיעתר לבקשת הניזוק להימנע מניכוי תגמולי המל"ל.

- ר' ע"א 718/80 נפתלי גולדנברג נ' דניאל בסה ואח' פד' לז (3) 109.

- ע"א 311/85 איסק (יצחק) אפריאמוב ואח' נ' גבאי ואח' פד' מב (3) 191.

- ע"א 61/89 מדינת ישראל נ' שלום איגר ואח' פד' מה (1) 580.

ההסכם בין המל"ל וחברות הביטוח

- בין המל"ל ובין חברות הביטוח נחתם הסכם להסדרת מערכת תביעות השיפוי בתביעות ע"פ חוק הפלת"ד, שבהן עשויות חברות הביטוח להתחייב כלפי המל"ל לפי הוראות סעיף 328 לחוק הביטוח הלאומי.
- ההסכם קובע שהמל"ל זכאי לשיפוי בשיעור % 55 מתגמולי המלל שנוכו
- ההסכם לא חל בתביעות נזיקין אחרות
- מטרת ההסכם שנחתם והנוגע לתביעות על פי חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים תשל"ה-1975: לחסוך את ההתדיינות בכל תביעה בנפרד.
- ◀ להימנע מניהול הליכים משפטיים ממושכים ויקרים.
- ◀ להסדיר מראש את זכות המל"ל כלפי חב' הביטוח הבאות בנעלי המזיקים לפי סע' 328 לחוק הנ"ל.
- ר' רע"א 686/97 מנורה חב' לביטוח בע"מ נ' עזבון המנוח משה תמר ז"ל תק-על 99 (3) 6674.

ההסכם בין המל"ל לחברות הביטוח

- מטרת ההסכם – להסדיר את משולש היחסים:
 - ❖ ניזוק- מל"ל (תגמולים)
 - ❖ ניזוק – חברת ביטוח (פלת"ד)
 - ❖ חברת ביטוח – מל"ל (חוזה השיבוב)
- בפרקטיקה מחלוקות בין החברות למל"ל מגיעות לבית המשפט לעיתים בנוגע לשאלת הקש"ס בין קביעות בית המשפט והמל"ל או היקף הנזק בין נזק שנגרם לפני התאונה ובעקבותיה.
- דוגמאות מהפסיקה להתייחסות בית המשפט לתביעות אלו:
 - ❖ ההשתק השיפוטי של חברות הביטוח לאחר שניכו (לפעמים בחוסר מודעות) את תגמולי המל"ל מהפיצויים לניזוק.
 - ❖ סירוב המל"ל לבחון שוב את קש"ס והיקף נזק לפי דרישת חב' הביטוח.

מדיניות המוסד לביטוח לאומי בהפעלת סע' 329 לחוק

- זכות הזקיפה קבועה בסע' 329 לחוק הביטוח הלאומי לפיו רשאי המוסד לזקוף על חשבון הגימלה המגעת לנפגע את הסכום שקיבל הנפגע מצד שלישי כפיצויים בגין המקרה המשמש עילה להענקת הגימלה. כך קובע סע' 329:

"זכאי לגימלה שקיבל מצד שלישי תשלום על חשבון פיצויים כאמור רשאי המוסד לזקוף סכום השווה ללא יותר מ 75% מאותו תשלום על חשבון הגימלה המגיעה ממנו, הוראות סעיף זה לא יחולו על פיצויים ששולמו לזכאי לגימלה מכוח סע' 330".

חובת ניכוי התגמולים בתביעות על פי פקודת הנזיקין

- בהתאם לסעיף 328 לחוק רשאי המוסד לתבוע, את המזיק (צד שלישי) לשלם לו פיצויים על הגימלה ששילם המוסד לניזוק, בהעדר הסכם עם המזיק בדומה לזה שצוין לעיל בא המל"ל בנעלי הניזוק ותובע מהמזיק את תגמולי המל"ל שנוכו מתביעת הנזיקין.
- התוצאה המתחייבת מהפעלת חובת הניכוי לפי סעיף 328 היא שקמה למל"ל זכות זקיפה לפי סעיף 329, אשר נשללת מקום שהוכח שהמזיק ניכה את תגמולי המל"ל.
- לאור הפרקטיקה הנ"ל, בהם בכל מקרה מנכה המזיק את תגמולי המל"ל (אלה שידועים במועד ההתדיינות בין המזיק והניזוק ואלה שעשויים להשתלם בעתיד) מתרוקנת מתוכן זכותו של המל"ל לממש את זכות הזקיפה לפי סעיף 329 אלא במקרים נדירים ויוצאי דופן כגון מעשי תרמית וחוסר תם – לב מובהק.
- ר' ע"א (ירושלים) 6386/99 קרנית נ' המוסד לביטוח לאומי תק-מח 2000 (2) 9846.

המסגרת הנורמטיבית- ניכוי גמלאות המל"ל

- זכות השיפוי של המוסד לביטוח לאומי אינה קמה מקום שהמזיק הוא מעבידו של הניזוק (סעיף 82(ג) לפקודת הנזיקין [נוסח חדש]).
- טעמה של ההבחנה הזו בין מעביד לבין מזיק אחר נעוץ בעובדה שהמעביד הוא שנושא בתשלום דמי הביטוח הלאומי אף שעול הגמלאות המשתלמות לעובדו שנפגע על ידי המוסד מוטל בעקיפין לפתחו.
- לסעיף זה יש נפקות בעיקר בתביעות בהן מעורבים מספר מזיקים כולל מעביד, כגון בתאונת עבודה בה מעורבים מעביד וצד ג' כלפיו זכאי המל"ל לחזור בתביעת שיבוב.

המסגרת הנורמטיבית- ניכוי גמלאות המל"ל

- הגבלה נוספת על זכות השיפוי של המל"ל מוטלת בהוראת סעיף 330 לחוק הביטוח הלאומי, שמכוחה במקרים מסוימים זכאי הניזוק לקבל, לאחר ניכוי הגמלאות, לפחות 25% מסכום הפיצויים.
- מקום שעולה ערך הגמלאות על 75% מדמי הנזק, באה זכות זו של הניזוק על חשבון זכותו של המוסד, שאינו זוכה עוד בהשבה מלאה.
- אם תביעה של צד ג' (שלא בשירות המעביד) נבלעת בתגמולי המל"ל זכאי הניזוק לשיפוי המזיק בשיעור 125% מהנזק אך המל"ל רשאי לחזור אל המזיק עד כדי 100% בלבד.

המסגרת נורמטיבית- ניכוי גימלאות המל"ל

- על פי עקרונות התיחלוף, עומד המוסד לביטוח לאומי בנעלי הניזוק ואוכף את זכותה כלפי המזיק.
- זכות השיפוי של המוסד לביטוח לאומי קמה מכוח זכות התביעה של התובע כלפי המזיק, ונופלת בהיעדרה.
- בהתאם לעקרונות התחלוף, לא יכולה זכותו של המוסד לביטוח לאומי כלפי המזיק להיות גדולה מזכות של הניזוק.
- ↔ **לפיכך אין המוסד לביטוח לאומי זכאי לדרוש מעבר לסכום הפיצויים שבו חויבו המשיבים טרם שנעשה הניכוי.**

הלכת פרלה עמר

- רע"א 3953/01 עמר נ' אליהו חברה לביטוח בע"מ (18.5.2003).
- המערערת סבלה מנכויות שונות אך לא הגיעה לסף הנכות המזכה אותה בקצבת נכות כללית מהמוסד לביטוח לאומי. בעקבות תאונת הדרכים גדל שיעור הנכות של המערערת והיא הפכה זכאית לקצבת נכות.
- המחלוקת בין הצדדים הייתה בשאלת שיעור הניכוי אותו זכאית המבטחת לנכות מעוגת הפיצויים.

הלכת פרלה עמר נ' אליהו חברה לביטוח בע"מ

השאלה המשפטית:

- רחל סובלת מנכות רפואית בשיעור 30% ששיעורה נופל מהסף המקנה זכאות לקצבת נכות לפי פרק ט' לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשנ"ה-1995
- לימים נפגעת רחל בתאונת דרכים, ומצבה הרפואי מחמיר. בעקבות התאונה נקבעת לה דרגת נכות בשיעור 50% המקנה לה זכאות לקצבת נכות כללית ע"פ חוק הביטוח הלאומי.

הלכת פרלה עמר

- סמוך לאחר התאונה מגישה רחל תביעת פיצויים כנגד המשתמש ברכב, ראובן- הוא המזיק.
- ראובן, נוסף על תביעת הפיצויים שמוגשת נגדו, עשוי להיחשף גם לתביעת השבה מצד המוסד לביטוח לאומי בגין התגמולים שנדרש המוסד לשלם לרחל.
- על מנת למנוע, בין היתר, מצב שבו ישלם המזיק פיצוי-יתר- הן לניזוק הן למוסד לביטוח לאומי- מנוכים התגמולים מסכום הפיצויים, ולזכות הניזוק נותרת רק יתרת הפיצויים שלא נוכו.

הלכת פרלה עמר

- האם בנסיבות המתוארות לעיל זכאי ראובן המזיק לניכוי מלוא תגמולי הביטוח הלאומי (ע"פ שיעור של 50%) מדמי הנזק שבהם הוא חב לרחל, או שמא ראוי לנכות מהם רק מקצת התגמולים (בשיעור 20%), בהתאם לשיעור היחסי של הנכות שנגרמה לרחל בתאונה?

בהלכת פרלה עמר קבע ביה"מ העליון

- לעיתים מתקיימות חוסר התאמה בין סוגי הנכות השונים שבקביעת המוסד לבין קביעת סוגי הנכות בבית המשפט.
- לעניין תגמולים מסוימים אין רופאי המוסד נדרשים כלל לשאלת הזיקה הסיבתית שבין הנכות לבין מעשה הנזיקין הרלוונטי.
- במקרים אלה אין להסתמך על קביעת המוסד גם מקום שניתן לגלות בו בחוות-דעתם של רופאי המוסד התייחסות מبدלת למאפייני נכות השונים שהנפגע סובל מהם.
- בית המשפט, שלא כמו המוסד לביטוח לאומי, נדרש לקבוע מהי הנכות שהניזוק סובל ממנה כתוצאה ממעשה הנזיקין, והוא מתבקש לייחדה מכל מגבלה רפואית אחרת.

שומת ההטבה הצריכה בניכוי

- את שיעור תגמולי המוסד שננכה מתביעת הפיצויים מקום שלא יוחדו בו התגמולים למעשה הנזיקין נושא המשפט, נשום בכל מקרה על-פי שיעור הנכות שנקבעה בבית המשפט בגין מעשה העוולה.
- בית המשפט חייב במקרים כאלה לקבוע את:
 - שיעור הנכות שהוסב לתובע במעשה הנזיקין.
 - שיעור הנכות הכוללת של המזיק על מנת לעמוד על היחס בין השתיים.

ניכוי יחסי של גמלאות המל"ל

- לעיתים עשוי המזיק הנתבע להיות אחראי אך למקצת הנזקים שבגינם הניזוק זוכה לגמלאות מאת המוסד לביטוח לאומי.
- ייתכן שיתרת הנזקים, שלא הוסבו על ידי הנתבע, לא הוסבו כלל במעשה עוולה; ייתכן שנגרמו בנכות מולדת; ייתכן שהוסבו במעשה נזיקי אחר על ידי מזיק אחר.
- בכל המקרים האלה יבואו בחשבון הניכוי רק מקצת הגמלאות-אלה המשקפות את שיעור הנזק היחסי מתוך הנזק הכולל שהסב המזיק לנפגע-ולא מלואם, שאחרת ייוותר בידי הניזוק פיצוי חסר.
- תוצאה זו נגזרת גם מעקרון התחלוף: כשם שזכותו של הניזוק כלפי המזיק מוגבלת לנזקים שגרם המזיק, כך גם מוגבלת זכות ההשבה של המוסד, בהיותה זכות שבתחלוף, לגמלאות המבטאות את שיעור הנזק היחסי שהוסב לניזוק על ידי המזיק.

המסגרת הנורמטיבית- ניכוי גמלאות המוסד לביטוח לאומי

- ניכוי תגמולי הביטוח הלאומי נעשה מתוך סך הפיצוי הנפסק לחובת המזיק, והוא אינו מוגבל לפרטי הנזק שבגינם מקבל הניזוק את הפיצוי
- קודם שבית המשפט נדרש לשאלת הניכוי שומה עליו לקבוע את סכום הפיצויים המגיעים לניזוק על פי הדין בלא להתחשב בעצם מתן ההטבה על ידי המוסד או בערכה. על כן מקום שקיימת רשלנות תורמת מצד הניזוק יש לנכות מסכום הפיצויים הכולל, קודם להפחתת הגמלאות, את שיעור הנזק שנגרם באשם התורם.
- מן היתרה המתקבלת יש להפחית את מלוא הגמלאות שמשלם המוסד ושעתיד הוא לשם לניזוק בשל מעשה הנזיקין.

הלכת הניכוי היחסי

- שיעור הגמלאות המוסד לביטוח לאומי נשום תמיד על פי שיעור הנזק היחסי שהושת על המזיק בין ששיעור הנזק הזה נקבע לאחר בירור שאלת אחריותו של המזיק לגופה, ובין שנקבע בדרך הפשרה ובהיעדר הסכמה אחרת בין הצדדים בעניין זה.
- בהתקיים נזקים שלא נגרמו על ידי המזיק כי אם על ידי גורם אחר, עוולתי או בלתי עוולתי (כגון נכות מולדת), תתקיימנה שתי דרכים לחישוב הפיצוי, שהניזוק זכאי לקבל מאת המזיק; שתיהן זהות מבחינה חשבונית, ושתיהן מביאות כמובן לאתה תוצאה.
- במקרה שנתקיים בו אשם תורם יהיו הגורמים המוצבים בנוסחה שונים, מטעמים שיובהרו, אך הנוסחה תעמוד בעינה.

הלכת הניכוי היחסי

✓ **בפסד שביט מלמד נ קופח** – נדונה שאלת היקף ניכוי תגמולי המל"ל בהיבט אחר מאחר ושאלת אחריות המזיק לא הוכרעה אלא הושגה פשרה לחלק האחריות.

✓ ההלכה קבעה כי יש לשום את שיעור גימלאות המוסד לביטוח לאומי תמיד עפ"י שיעור הנזק היחסי שהושת על המזיק, בין אם שיעור הנזק הזה נקבע לאחר בירור שאלת אחריותו של המזיק לגופה ובין אם נקבע בדרך הפשרה.

• קיימות שתי הדרכים לחישוב הפיצוי שזכאי הניזוק לקבל מהמזיק בהתקיים נזקים שלא נגרמו על ידי הניזוק.

שומת הגמלאות הצריכה בניכוי

- לצורך הבנות בהלכת הניכוי היחסי ניעזר בדוגמה להלן:
- נניח כי נקבעת לניזוק שומת נזק בסכום של 100,000 ₪ וכי ערכן הכולל של גמלאות הביטוח הלאומי שנדרש המוסד לשלם לו הוא 25,000 ₪.
- יתרת הפיצוי שעשוי הניזוק לקבל לאחר הפחתת הגמלאות היא אפוא 75,000 ₪.
- כעת נניח שהמזיק מתחייב, על דרך הפשרה, לשאת במחצית מדמי הנזק כך שהניזוק זכאי למחצית מיתרת הפיצוי - 37,500 ₪.

קשר סיבתי בין תאונת דרכים וקביעות מל"ל המתייחסות לנזקים שלא מהתאונה

- ברע (י-ם) 436/08 מגדל חברה לביטוח בע"מ נ' המוסד לביטוח לאומי (השופט משה סובל) 11/05/2009.

- יש להוציא מנוסחת חישוב הניכויים נזקים שאינם קשורים לתאונה
- התנאים המקימים את חובת השיפוי של חברת הביטוח על פי ההסכם הנם שניים בלבד:
 - ◀ תשלום גמלאות על ידי המל"ל לנפגע עקב נכות שנגרמה לו בתאונת הדרכים.
 - ◀ אחריותה של חברת הביטוח לפיצוי הנפגע בגין נזקיו אלה.

- על מנת שלא לסכל את תכלית היעילות והוודאות המונחת בבסיס ההסכם, לא ניתן לאפשר פתיחת התדיינות פרטנית בכל תיק ותיק בשאלת הקשר הסיבתית.

- מל"ל אינו נדרש להוכיח במסגרת תביעתו את מצבו הרפואי של הנפגע ואת צדקת קביעותיהן של הועדות הרפואיות מטעמו. כל שעל מל"ל להוכיח הוא שהגמלאות אכן שולמו על ידו בגין הנכות שגרמה התאונה.

- זהו הרציונל העובר כחוט השני בסדרה של החלטות בהן קבעו בתי המשפט כי לצורך הוכחת זכאות מל"ל, לרבות הוכחת קיומו של קשר סיבתי, די לו בהצגת מה שנקבע על ידי הוועדות הרפואיות מטעמו.

- קביעת הוועדות מחייבות גם כאשר מדובר בקצבת נכות כללית, בה גורם הנכות אינו נמנה על תנאי הזכאות. כל אימת שמסמכי הוועדות הרפואיות מכילים תשתית מספקת לגזירת מסקנה בדבר קיומו של קשר סיבתי, נהנים הם מעדיפות על פני כל ראיה אחרת, לרבות קביעות המומחים בתביעת הנפגע (ע"א (מחוזי י-ם) 6467/05 המוסד לביטוח לאומי נ' "מגדל" חברה לביטוח בע"מ, [פורסם בנבו]).

- עד כדי כך מגעת עדיפות קביעת רופאי מל"ל במסגרת תביעות שיבוב על פי ההסכם, שלאחרונה אישר בית המשפט העליון פסק דין של בית המשפט המחוזי (בערעור) לפיו הוכרה עדיפות קביעת רופאי מל"ל לענין הקשר הסיבתי במקרה בו במסגרת תביעת הנפגע התיר בית המשפט למזיק להביא ראיות לסתור קביעה זו חרף היותה קביעה על פי דין כאמור בסעיף 6ב לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים,

- בסופו של דבר נקבע קשר סיבתי חלקי ולא קשר סיבתי מלא כקביעת רופאי המל"ל (רע"א 8244/08 מגדל חברה לביטוח בע"מ נ' המוסד לביטוח לאומי, [פורסם בנבו], החלטה מיום 17.3.09).

שומת הגמלאות הצריכה בניכוי

- זו התוצאה המתקבלת על ידי הפחתה ממחצית משומת הנזק- 50,000 ₪, את מחצית משומת הגמלאות המלאה- 12,500-
- או לחילופין, על ידי הפחתת שומת הגמלאות המלא משומת הנזק והפלת היתרה המתקבלת בשיעור הנזק היחסי שבו נתחייב המזיק-1/2.
- תוחלת ההשבה הצפויה מתקבלת אפוא על ידי הכפלת שומת הגמלאות המלאה בהסתברות שהמוסד יוכיח את זכותו של הניזוק כלפי המזיק ויזכה בדין. את שיעור ההסתברות הזה יש לקבוע, ככלל, על פי שיעור הנזק היחסי שהושת על המזיק במסגרת הסדר פשרה.

הבחנה בין ניכוי תגמולי מל"ל בין תביעות על פי חוק הפלת"ד ופקודת הנזיקין

- מהותם של הסכמי השיפוי נדונה בפסיקה לא פעם והדברים בוארו בהרחבה בדנ"א 10114/03 המוסד לביטוח לאומי נ' "אררט, חברה לביטוח בע"מ, [פורסם בנבו] (להלן: עניין אררט).

- בעיקרו של דבר, הסכמים אלה באו להסדיר את מערכת היחסים שבין המל"ל המשלם גמלאות לנפגעי תאונות דרכים, לבין חברות הביטוח האחראיות לפיצוי הנפגעים מכוח פוליסת הביטוח.

אופן ניכוי התגמולי המל"ל כאשר מומחה רפואי קובע קיצור תוחלת חיים

בעניין אררט הנ"ל, נפסק כי במקום שבו קוצרה תוחלת חייו של הנפגע, המקבל תגמולים מן המל"ל, אין לכך נפקות לעניין היקף השיפוי שזכאי לו המל"ל מכוח ההסכם עם חברות הביטוח.

כיצד יש לחשב את הניכויים בהתחשב בשאלת קיצור תוחלת החיים

- המוסד לביטוח לאומי הגיש תביעה נגד המשיבה 1, חברת ביטוח, לשיפוי בגין גמלאות שהוא שילם ועתיד לשלם לניזוק שנפגע בתאונת דרכים.
- את התביעה סמך המל"ל על הסכם שנכרת בינו לבין המשיבה, ולפיו על המשיבה לשפות את המל"ל באחוזים מסוימים מכל תביעה שהוא "שילם או משלם" לנפגע בתאונת דרכים שחברת הביטוח אחראית לפצות את הנפגע בגינה (להלן- ההסכם).
- המשיבה טענה שאת היקף חובת השיפוי יש לקבוע לפי תוחלת החיים שנותרה לניזוק לאחר התאונה כפי שנקבעה בחוות דעתו של מומחה רפואי שמונה במסגרת תביעת הניזוק נגד המשיבות.

כיצד יש לחשב את הניכויים בהתחשב בשאלת קיצור תוחלת החיים

- בבית המשפט המחוזי הגיעו הצדדים להסכמה דיונית שלפיה תוחלת החיים של הניזוק קוצרה כאמור בחוות דעתו של המומחה. בית המשפט המחוזי קיבל את עמדת המל"ל כי בקביעת היקף השיפוי אין להתחשב בקיצור תוחלת החיים, אלא לבצע חישוב אקטוארי הנסמך על טבלאות ההיוון של המל"ל.
- בית המשפט העליון קיבל את הערעור וקבע כי היקף השיפוי צריך להיקבע בהתחשב בקיצור תוחלת החיים בפועל. מכאן העתירה לדיון נוסף.

כיצד יש לחשב את הניכויים בהתחשב בשאלת קיצור תוחלת החיים

- אין מניעה להביא בגדר מנגנון השיפוי מראש הקבוע בו גם מקרה שבו עולה טענה בדבר קיצור תוחלת חייו של הנפגע. זוהי הטענה המתייחדת למקרה ספציפי זה או אחר, ובדיוק לשם מניעת הצורך לברר טענות מסוג זה בא ההסכם.
- הקביעה העקרונית בדבר אי-התחשבות בקיצור תוחלת החיים נכונה גם כאשר קיימת אינדיקציה ברורה בעניין קיצור תוחלת החיים ואפילו במקרה שבו, במקרה דנן, יש הסכמה כי תוחלת החיים אמנם קוצרה (151א-ג).
- לפיכך יש לקבל את העתירה, לבטל את פסק בדין שניתן בערעור ולהשיב על כנו את פסק הדין של בית המשפט המחוזי (152ד).

סוגית ההשתק השיפוטי בתביעות שיבוב של המל"ל

- כאשר המזיק מנכה את מלוא גימלאות המל"ל, לעבר ולעתיד, אין כל חשיבות לשאלה אם בפועל שולם לנפגע סכום המשקף את מלוא נזקיו (כטענת המל"ל) או חלק קטן מהם (כטענת חברת הביטוח).
- כאשר נעשה ניכוי ע"י המזיק המל"ל מנוע מלטעון לגבי חסר בניכוי אותו הוא יכול לזקוף לזכותו.
- עקרון זה הוא מכוח דוקטרינת ההשתק השיפוטי

ניתוח מקרה (1)

- התובע עבר ניתוח גב במהלכו ארע סיבוך שבעקבותיו נותר התובע עם נכות משמעותית.
- התובע הגיש תביעה בעילה של רשלנות רפואית נגד המוסד הרפואי הנתבעת כופרת באחריות וטוענת שכל הנזק נגרם לפני הניתוח.
- תגמולי המל"ל לפי חוות דעת אקטוארית 575,000 הכוללים נכות כללית ושירותים מיוחדים.
- בית המשפט הציע לצדדים לחלק את האחריות כך שהנתבעת תישא בשיעור 65% מסה"כ הנזק.
- בית המשפט הציע למנות מומחה מטעמו בתחום האורטופדי להערכת הנכות הרפואית והתפקודית.
- הצדדים הגיעו להסכמה ביונית כי חוות דעת המומחה מטעם בית המשפט תחייב והצדדים יטענו לעין אופן ושיעור ניכוי תגמולי המל"ל בהתאם לחוות הדעת.

ניתוח מקרה (2)

- בתחום האורטופדי קבע מומחה בית המשפט 28% לצמיתות
- המומחה קובע נכויות כדלקמן:

20% הגבלה בינונית עמ"ש מותני

מתוכם 10% ע"ח מצב קודם

10% פגיעה בשורש עמ"ש משמאל

28%

המומחה ייחס נכות כתוצאה
מהניתוח

19%

קביעת הועדה הרפואית במל"ל

להוציא מהנוסחה	20%	ריאות	1.1.05
להוציא מהנוסחה	20%	הגבלה בשתן	1.4.07
קשור לניתוח	30%	גב תחתון	2.7.07
להוציא מהנוסחה	10%	צוואר	2.1.06
קשור לניתוח	20%	פגיעה רדיקלית	1.7.07

50%

100%

לא משוקלל

30%

34% קשורים
לניתוח

68%

נכות משוקללת

19% נכות מהניתוח

28% נכות כוללת

לעומת קביעת
המומחה

שלב 1 - חישוב לפי הלכת הניכוי היחסי

נכויות הקשורות לתאונה לפי קביעת בית המשפט:

• נוסחת פרלה עמר:

$$34/68 \times 575,000 = 287,500$$

• לפי הלכת שביט מלמד:

$$287,500 \times 65\% = 186,875$$

תיאור מקרה (3)

- נניח שהצעת הפשרה היא בסכום של 580,000 ₪+שכ"ט עו"ד והוצאות. מתוך כך לנכות באופן יחסי את תגמולי המל"ל.

- **שלב 1**: ניכוי תגמולי לפי קביעת המומחה מטעם בית המשפט על פי הלכת פרלה עמר, בחשבון הניכוי יבואו אך ורק התגמולים המבטאים את הנכות שהוסבה בתאונה.

תיאור מקרה (4)

- **שלב 2:** השיעור היחסי של תגמולי המל"ל שיש לנכות מן הפיצויים ייקבע על פי שיעור הנכות שקבע מומחה בית המשפט, כלומר יש לנכות תגמולי מל"ל שיש להם קשר סיבתי לתאונה (בשיעור 34%).
- **שלב 3:** ניכוי תגמולי המל"ל בהתאם להלכת הניכוי היחסי (שביט מלמד). יש לנכות את תגמולי המל"ל בשיעור יחסי לשאלת האחריות (65%).

חישוב הצעת בית המשפט (5)

1. נניח שהצעת הפשרה היא בסך 580,000 ₪.
2. מתוך סכום זה יש לנכות אחריות (35%) ולהעמיד ההצעה על סך 377,000 (580000 X 65%).
3. את תגמולי המל"ל יש לנכות לפי שיעור הנכות שיש לו קשר סיבתי לתאונה בשיעור 34% ובאופן יחסי ליתר הנכויות שנקבעו במל"ל $34/68 = 50\%$.
4. לפיכך סה"כ תגמולי המל"ל לניכוי הם $575,000/2 = 287,500$.

חישוב הצעת בית המשפט (6)

4. על פי הלכת הניכוי היחסי יש לנכות את תגמולי המל"ל באופן יחסי לאחריות 186,875 ₪ ($287,500 * 65\%$).

5. סה"כ הפיצוי המוצע לפי הנוסחה הנ"ל הוא איפוא:
 $377,000 - 186,875 = 190,125$ ₪.

יונתן דייוויס, עו"ד

www.med-law.co.il

www.med-law.co.il

davies@med-law.co.il

02 – 6529995

03-5610406

02-6529990

054-5666481